ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Petra Mikeše a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **A. V.**, zast. Mgr. Jaroslavem Červenkou, advokátem se sídlem Ulrichovo náměstí 737, Hradec Králové, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 1. 2019, čj. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 12. 2. 2020, čj. 36 Ad 4/2019-54,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 12. 2. 2020, čj. 36 Ad 4/2019-54, **se ruší**.

II. Rozhodnutí žalované ze dne 2. 1. 2019, čj. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o žalobě a kasační stížnosti v celkové výši **2 600 Kč**, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí k rukám jeho zástupce Mgr. Jaroslava Červenky, advokáta.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále „stěžovatel“) požádal 31. 8. 2018 prostřednictvím svého opatrovníka o opravu výpočtu invalidního důchodu. Žádost zdůvodnil tím, že mu nebyla do doby pojištění započtena doba jednoho roku studia na Středním odborném učilišti a učilišti zahradnickém Litomyšl (školní rok 1996/1997). Žalovaná rozhodnutím ze dne 5. 10. 2018, čj. X, zvýšila z tohoto důvodu stěžovateli invalidní důchod podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Doplatek invalidního důchodu stěžovateli přiznala za dobu posledních 5 let, tj. od 31. 8. 2013. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel námitky z důvodu, že mu byl invalidní důchod doplacen v nižší částce

v důsledku nesprávného postupu žalované. Ta námitky v záhlaví označeným rozhodnutím zamítla a napadené rozhodnutí potvrdila.

[2] Následně podal stěžovatel proti rozhodnutí žalované u Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích žalobu, který ji v záhlaví uvedeným rozsudkem jako nedůvodnou zamítl.

[3] Krajský soud uvedl, že řízení o přiznání dávky důchodového pojištění je ovládáno dispoziční zásadou. Ta nezbavuje správní orgán povinnosti provést došetření skutečností rozhodných pro přiznání dávky, má-li od žadatele základní informace. Informace o nástavbovém studiu stěžovatele byla obsažena v záznamu o posouzení zdravotního stavu ze dne 3. 4. 2022, a to ve větě „[p]*otom začal chodit na nástavbu, ale nedokončil.*“ Po žalované nelze požadovat, aby prováděla došetření dob pojištění pouze na základě tohoto údaje. Není z něj zřejmé, kde a kdy stěžovatel studoval a zda šlo o školské zařízení ve smyslu zákona o důchodovém pojištění. Žalovaná byla povinna zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Zároveň je ale povinností účastníka řízení poskytnout potřebnou součinnost, případně označit důkazy na podporu svých tvrzení. V řízení o žádosti je tato povinnost o to silnější, neboť nelze po správním orgánu požadovat, aby za účastníka obstarával podklady a skutečnosti, které povedou ke kladnému rozhodnutí (rozsudek NSS ze dne 15. 8. 2019, čj. 9 Azs 66/2018-58). Zdravotní stav stěžovatele mohl být v době podání žádosti zhoršený. Z žádosti lze však dovodit, že byla sepsána pracovníky Okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“). Stěžovatel byl patrně přímo vyptáván na potřebné údaje. OSSZ proto nemusela bez dalšího vyzývat stěžovatel k doplnění žádosti, jestliže z jím předložených údajů a informací vyplývá, že více informací neposkytl, přestože tak učinit mohl. Nadto se informace o studiu nástavby nachází v pracovní anamnéze. Nelze však po správních orgánech požadovat, aby zkoumaly či porovnávaly informace v pracovní anamnéze, zejména pokud jde o údaje, které se zdravotním posouzením nesouvisí. Závěry rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 9. 2015, čj. 78 Ad 7/2015-38, a stanoviska Veřejného ochránce práv sp. zn. 2810/2018/VOP nejsou na nyní projednávanou věc případné, a to s ohledem na odlišný skutkový stav věci. Žalovaná postupovala správně.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[4] Stěžovatel namítá, že již v řízení o žádosti informoval žalovanou o tom, že studoval nástavbu, kterou nedokončil. Doba tohoto studia měla proto být zohledněna. Podle § 3 odst. 4 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) (dále jen „správní řád z roku 1967“), byla žalovaná povinna vycházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci. Současně měla široce pojatou poučovací povinnost tak, aby stěžovatel jako účastník řízení neutrpěl újmu pro neznalost právních předpisů. Žalovaná měla informaci o tom, že stěžovatel studoval nástavbové studium. Je proto chybný závěr krajského soudu o tom, že žalovaná nebyla povinna provést došetření doby pojištění. Měla-li žalovaná pochybnosti o době pojištění, měla poučit stěžovatele o tom, zda a jak je třeba tento údaj doplnit. Současně měla činit kroky k přesnému a úplnému zjištění stavu věci a k opatření si potřebných podkladů.

[5] Žalovaná měla informace o dobách pojištění, neboť údaje o zaměstnání stěžovatele přenesla do osobního listu důchodového pojištění ze dne 24. 5. 2002. Již v době

rozhodování o důchodu tak měla informace o základní vojenské službě a nástavbovém studiu. Byl-li rozpor mezi pracovní anamnézou stěžovatele a žádostí o důchod, měla to žalovaná zaregistrovat a došetřit dobu pojištění o základní vojenskou službu a dobu studia. Případně měla stěžovatele vyzvat, aby blíže uvedl, kdy se zúčastnil základní vojenské služby a kdy studoval nástavbu. Žalovaná podklady pro vydání rozhodnutí náležitě nevyhodnotila tak, aby konečné rozhodnutí zohlednilo všechny rozhodné skutečnosti. Výše plného invalidního důchodu proto byla stanovena chybně v důsledku nesprávného postupu žalované [§ 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění]. Skutkový stav věci se neliší od věci řešené Krajským soudem v Ústí nad Labem v rozsudku sp. zn. 78 Ad 7/2015 a Veřejným ochráncem práv. I v těchto případech šlo totiž o situaci, kdy žadatel uvedl údaj o další započitatelné době pojištění, který byl obsažen ve správním spise (např. v dokumentu souvisejícím s posouzením zdravotního stavu).

[6] Stěžovatel je právní laik. O důchod žádal v nízkém věku a jeho zdravotní stav byl zhoršený schizofrenií. Žalovaná měla s ohledem na zdravotní stav stěžovatele dbát na to, aby se stěžovateli dostalo odpovídajících poučení. Z tiskopisu žádosti o důchod může žadatel nabýt dojmu, že jinou dobu studia, kromě řádně ukončeného, není třeba dokládat. Napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů. Krajský soud se totiž s namítanými skutečnostmi vypořádal nesprávně a nedostatečně. Nepřípadně bagatelizoval poučovací povinnost a aktivní vyhledávací činnost orgánu sociálního zabezpečení. Nezabýval se ani tím, jakými předpisy se měla žalovaná řídit.

[7] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že v žádosti o důchod není uvedeno žádné další studium, vojenská služba nebo jiné doby pojištění. Pravdivost údajů osvědčil stěžovatel svým podpisem na žádosti. Při sepisování žádosti je žadatel upozorněn na chybějící podklady. Přesto nebyly stěžovatelem žádné další informace uvedeny. Neuvede-li žadatel v žádosti některou životní událost a není-li ta zaznamenána v evidenci žalované, není v jejích silách chybějící doby pojištění dopátrat. Profesní dotazník o záznamu o jednání posudkového lékaře ze dne 3. 4. 2022 nebyl přílohou žádosti. Žalovaná nebyla povinna ověřit údaje uvedené v protokolu o zdravotním stavu. Rozhodnutí je přezkoumatelné. Závěrem žalovaná navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost a dospěl k závěru, že je důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tím, zda je napadený rozsudek krajského soudu přezkoumatelný (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Stěžovatel namítá, že trpí nedostatkem důvodů. Vlastní přezkum rozhodnutí soudu je možný pouze za předpokladu, že napadené rozhodnutí splňuje kritéria přezkoumatelnosti. Tedy, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč krajský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí (viz např. rozsudky NSS ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, ze dne 18. 10. 2005, čj. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS, nebo ze dne 14. 7. 2005, čj. 2 Afs 24/2005-44, č. 689/2005 Sb. NSS). Rozhodnutí soudu je třeba považovat za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů zejména tehdy, pokud není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil

při naplňování zásady volného hodnocení důkazů nebo při utváření právního závěru, z jakého důvodu soud považoval žalobní námitky za liché či mylné nebo proč nepovažoval právní argumentaci v žalobě za důvodnou, případně opomene-li krajský soud přezkoumat některou ze žalobních námitek.

[10] Žádnou takovou vadu Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku krajského soudu neshledal. Odůvodnění rozsudku je srozumitelné a jsou z něj seznatelné úvahy, jimiž se soud řídil. Krajský soud uvedl důvody, na základě kterých dospěl k závěru, že žalovaná postupovala při posouzení žádosti stěžovatele o důchod správně (blíže viz rekapitulaci v bodě [3] tohoto rozsudku). Z napadeného rozsudku nevyplývá, že by krajský soud jakkoliv bagatelizoval poučovací povinnost a aktivní vyhledávací činnost orgánu sociálního zabezpečení. Samotný nesouhlas stěžovatele se závěry krajského soudu a s jeho právním hodnocením pak nepřezkoumatelnost rozhodnutí nezakládá.

[11] Nejvyšší správní soud však souhlasí se stěžovatelem v tom, že se krajský soud výslovně nezabýval tím, jakým procesním předpisem a v jakém znění se měla žalovaná řídit. Krajský soud nicméně v bodě 15 napadeného rozsudku uvedl, že „[v]*e správním řízení je povinností žalované zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, stejně tak je ale povinností účastníků řízení poskytnout potřebnou součinnost, případně označit důkazy na podporu jejich tvrzení*“. Tyto povinnosti odpovídají § 3 a § 52 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád z roku 2004“). Z napadeného rozsudku tak přinejmenším implicitně vyplývá, že krajský soud hodnotil postup žalované podle správního řádu z roku 2004. K tomu, zda krajský soud postupoval podle správného právního předpisu, viz bod [15] níže. Nejvyšší správní soud proto rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelným neshledal a přistoupil k věcnému hodnocení uplatněných námitek.

[12] Předmětem sporu v nyní projednávané věci je otázka, zda byla výše invalidního důchodu stěžovatele stanovena v roce 2002 chybně v důsledku nesprávného postupu žalované.

[13] Vyřešení této otázky je rozhodné pro posouzení, zda měl stěžovatel nárok na doplacení důchodu ode dne, od něhož mu důchod náleží, a nikoliv pouze od 31. 8. 2013, jak mu byl přiznán žalovanou (viz bod [1] tohoto rozsudku). Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění totiž platí, že *zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení.*

[14] Nejvyšší správní soud ze správního spisu zjistil následující skutečnosti rozhodné pro posouzení nyní projednávané věci. Dne 24. 4. 2002 stěžovatel požádal o plný invalidní důchod. V žádosti v části *Přehled o činnosti a náhradních dobách žadatele od ukončení povinné školní docházky až do dne podání žádosti o důchod* uvedl, že od 1. 9. 1993

do 21. 6. 1996 studoval „*SOU zahradnické Litomyšl dle výučního listu*“ a že vystřídal řadu zaměstnání, které si přesně nepamatuje (od 1. 11. 2001 Pila Zámrsk). Přílohou žádosti byl záznam o posouzení zdravotního stavu stěžovatele lékařem OSSZ ze dne 3. 4. 2002, ve kterém je v odstavci PA (pracovní anamnéza – pozn. NSS) uvedeno „*ZŠ, vyučen jako zahradník - 3 roky. Potom začal chodit na nástavbu, ale nedokončil. Nastoupil ZVS, ale po 4 měs. propuštěn ze zdrav. důvodů. Postupně pracoval na několika místech – AVX, podlahářské práce v Praze, technické služby, casting – vždy jako dělník, 14. dní brig. jako zahradník, a naposledy Pila Zámrsk – dosud.*“ Pokud jde o zdravotní stav stěžovatele, z posudku vyplývá, že stěžovatel má psychickou poruchu při nižším IQ, je zabíhavý a nerozhodný, pracuje velmi pomalu a působí bezradně. Z osobního listu důchodového pojištění ze dne 24. 5. 2002 dále vyplývají mj. tyto doby pojištění stěžovatele – 1. 9. 1993 až 31. 12 1995 (852 dnů, do 18 let), 1. 1. 1996 až 29. 1. 1996 (29 dnů, náhradní doba do 18 let), 30. 1. 1996 až 31. 8. 1996 (215 dnů, studium), 29. 7. 1997 až 21. 8. 1997 (24 dnů, pojištění).

[15] Podle § 108 věty první zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění do 31. 12. 2002 (dále jen „zákon o organizaci sociálního zabezpečení“), platilo, že *pokud tento zákon nestanoví jinak, platí pro řízení ve věcech nemocenského pojištění a důchodového pojištění a pro řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti obecné předpisy o správním řízení.* Na řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se proto uplatnil správní řád z roku 1967 (žádost byla podána 24. 4. 2002), nikoliv správní řád z roku 2004, jak vyplývá z rozsudku krajského soudu (viz bod [11] tohoto rozsudku). Krajský soud tak při řešení věci použil nesprávný právní předpis. Nejvyšší správní soud nicméně dospěl k závěru, že toto pochybení nemá samo o sobě vliv na zákonnost napadeného rozsudku (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 28. 7. 2009, čj. 8 Afs 51/2007-87, č. 1926/2009 Sb. NSS, *NATO HQ*, bod 26). Zásada materiální pravdy a povinnost účastníka řízení označit důkazy na podporu jeho tvrzení (§ 3 a § 52 správního řádu z roku 2004), je totiž obdobně upravena i v § 3 odst. 4 a v § 34 odst. 3 správního řádu z roku 1967 (viz níže). I kdyby tak krajský soud postupoval správně podle správního řádu z roku 1967, dospěl by zjevně ke stejnému závěru, jako v nyní napadeném rozsudku.

[16] Podle § 81 odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení dále platilo, že *řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti. Za den uplatnění nároku na tuto dávku se považuje den, kdy se oprávněný poprvé obrátil na příslušnou organizaci nebo na příslušný orgán se žádostí o její přiznání.*

[17] Podle § 34 odst. 3 správního řádu z roku 1967 platilo, že *účastník je povinen navrhnout na podporu svých tvrzení důkazy, které jsou mu známy.*

[18] Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem v tom, že řízení o přiznání dávky důchodového pojištění je ovládáno dispoziční zásadou (§ 81 odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení). Souhlasí i s tím, že povinnost účastníka řízení navrhnout na podporu svých tvrzení důkazy podle § 34 odst. 3 správního řádu z roku 1967 se projevuje silněji v řízení o žádosti (srov. ve vztahu k § 52 správního řádu z roku 2004 rozsudek NSS ze dne 18. 3. 2015, čj. 6 As 7/2015-26, nebo krajským soudem citovaný rozsudek sp. zn. 9 Azs 66/2018, bod 14). Bylo proto na stěžovateli, zda žádost o důchod podá, a aby v žádosti uvedl všechny rozhodné skutečnosti pro jeho přiznání a tyto náležitě

doložil (§ 85 odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení ve spojení s § 34 odst. 3 správního řádu z roku 1967).

[19] Řízení o žádosti o přiznání dávky důchodového pojištění nicméně není ovládáno pouze dispoziční zásadou, jak důvodně namítá stěžovatel. Uplatňují se v něm stejnou měrou i další základní zásady správního řízení.

[20] Podle § 3 odst. 2 věty druhé správního řádu z roku 1967 platilo, že *občanům a organizacím musí správní orgány poskytnout pomoc a poučení, aby pro neznalost právních předpisů neutrpěli v řízení újmu.* Zásada poučovací a zásada součinnosti správních orgánů s účastníky řízení nachází v řízení o žádosti o přiznání dávky důchodového pojištění silné uplatnění, a to s ohledem na charakter tohoto řízení. Sepsání žádosti o důchod totiž představuje komplexní a náročný úkon se zcela zásadními dopady do práv žadatelů, kteří zpravidla nejsou v případě podání žádosti zastoupeni osobou s právním vzděláním. Proto podle § 82 odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení žádost sepisuje okresní správa sociálního zabezpečení (případně jej sepisovala příslušná organizace) spolu s žadateli na připravených tiskopisech.

[21] Podle § 3 odst. 4 správního řádu z roku 1967 dále platilo, že *rozhodnutí správních orgánů musí vycházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci.* I v řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se tak uplatňovala zásada materiální pravdy. Podle § 32 odst. 1 téhož zákona byl proto správní orgán povinen zjistit přesně a úplně skutečný stav věci a za tím účelem si opatřit potřebné podklady pro rozhodnutí. Přitom nebyl vázán jen návrhy účastníků řízení.

[22] Jak vyplývá z rekapitulace skutkového stavu věci (viz bod [14] tohoto rozsudku), stěžovatel sdělil lékaři OSSZ při posouzení zdravotního stavu informaci o studiu nástavby. V pracovní anamnéze stěžovatele je totiž uvedeno, že začal chodit na nástavbu poté, co se vyučil zahradníkem. Na tom nic nemění, že samotný profesní dotazník není ve správním spise založen. Posudek s pracovní anamnézou přílohou žádosti byl. V žádosti o důchod je nicméně pouze uvedeno zahradnické studium v období od 1. 9. 1993 do 21. 6. 1996, které stěžovatel doložil výučním listem. Z osobního listu důchodového pojištění ze dne 24. 5. 2002 pak vyplývá, že od 1. 9. 1996 do 28. 7. 1997 nebyl stěžovatel účasten na důchodovém pojištění.

[23] Podle § 6 odst. 4 písm. j) zákona o organizaci sociálního zabezpečení platilo, že *okresní správy sociálního zabezpečení opatřují a předkládají podklady pro rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o dávkách důchodového pojištění.*

[24] Podle § 8 odst. 1 písm. a) téhož zákona dále platilo, že *okresní správy sociálního zabezpečení posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost občanů ve věcech sociálního zabezpečení, státní sociální podpory a sociální péče při zjišťovacích a kontrolních lékařských prohlídkách; za tím účelem svými lékaři posuzují plnou invaliditu nebo částečnou invaliditu.* Posudek lékaře OSSZ tak tvořil odborný podklad pro rozhodnutí o žádosti stěžovatele o plný invalidní důchod (§ 32 odst. 2 správního řádu z roku 1967). Žalovaná byla tímto posudkem vázána (srov. rozsudek NSS ze dne 18. 7. 2014, čj. 5 Ads 94/2014-22).

[25] Podle § 12 písm. b) zákona o organizaci sociálního zabezpečení platilo, že *orgány sociálního zabezpečení mohou vyzvat příjemce dávky sociálního zabezpečení, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši a výplatu.*

[26] Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem v tom, že orgány sociálního zabezpečení přezkoumávají zdravotní posudek z hlediska hodnocení, zda zdravotní stav žadatele odůvodňuje přiznání příslušné dávky. Informace uvedené v posudku, které se netýkají zdravotního stavu žadatele, proto zpravidla nejsou pro přiznání dávky rozhodné. Nelze nicméně ztrácet ze zřetele, že podkladem pro rozhodnutí o žádosti je posudek jako celek, nikoliv pouze jeho část týkající se zdravotního posouzení žadatele. Rozhodný proto může být pro přiznání důchodu i údaj stran pracovní anamnézy žadatele uvedený v posudku, jestliže s ohledem na skutkový stav věci lze dospět k závěru, že žadateli svědčila náhradní doba pojištění, kterou neuvedl v žádosti o důchod, avšak sdělil ji lékaři OSSZ při posouzení zdravotního stavu. OSSZ při opatřování podkladů pro rozhodnutí [§ 6 odst. 4 písm. j) zákona o organizaci sociálního zabezpečení] a žalovaná při rozhodování o dávce důchodového pojištění by proto měly v souladu s § 32 odst. 1 správního řádu z roku 1967 přihlížet ke všem relevantním informacím vyplývajícím z již shromážděných podkladů bez ohledu na to, zda je žadatel sdělil lékaři OSSZ při posouzení zdravotního stavu nebo OSSZ při sepsání žádosti, a to zejména v situaci, kdy je zjevné, že žadatel má objektivní obtíže, pokud jde o řádnou komunikaci se správním orgánem (viz dále bod [29]).

[27] Rozhodné proto je, zda informace stran náhradní doby pojištění uvedená v posudku o zdravotním stavu žadatele, mohla s ohledem na skutkový stav věci vyvolat pochybnosti o úplnosti údajů uvedených v žádosti o důchod (srov. stěžovatelem a krajským soudem citovaný rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 78 Ad 7/2015). V případě, že ano, bylo na OSSZ, aby v souladu se zásadou materiální pravdy vyzvala žadatele k tomu, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku důchodového pojištění [§ 6 odst. 4 písm. j) ve spojení s § 12 písm. b) zákona o organizaci sociálního zabezpečení]. Nepostupovala-li by OSSZ tímto způsobem, nevycházelo by rozhodnutí žalované ze spolehlivě zjištěného stavu věci (§ 3 odst. 4 ve spojení s § 32 odst. 1 a § 46 správního řádu z roku 1967).

[28] Nejvyšší správní soud nesouhlasí s krajským soudem v tom, že informace obsažená v záznamu o posouzení zdravotního stavu stran studia nástavby (viz bod [14] tohoto rozsudku) je nic neříkající. Byť je strohá a nelze z ní přesně určit v jakém časovém období a kde stěžovatel po vyučení studoval, lze zní bez dalšího seznat, že stěžovatel studoval nástavbu, a že mu proto mohla svědčit náhradní doba pojištění za toto období. Na základě těchto skutečností měla mít OSSZ a následně žalovaná při rozhodování o žádosti pochybnosti o tom, zda byl přesně a úplně zjištěn skutkový stav věci. Vyplývá-li totiž z žádosti, že se stěžovatel v roce 1996 vyučil zahradníkem, a ze záznamu o posouzení zdravotního stavu, že po vyučení studoval nástavbu, pak zde byla významná indicie, že v období od 1. 9. 1996 do 28. 7. 1997, ve kterém dle osobního listu důchodového pojištění nebyl stěžovatel účasten na důchodovém pojištění, mohl studovat nástavbu, a že mu proto mohla za toto období svědčit náhradní doba pojištění.

[29] Pro posouzení věci je podstatné také to, že důvodem žádosti stěžovatele o plný invalidní důchod bylo jeho psychické onemocnění (viz bod [14] tohoto rozsudku). Bylo-li ve zdravotním posudku uvedeno, že stěžovatel má nižší IQ, je zabíhavý a nerozhodný, pracuje velmi pomalu a působí bezradně, měla OSSZ i přes dispoziční zásadu tížící stěžovatele, se zvýšenou pozorností posoudit úplnost žádosti o důchod i s ohledem na záznam o posouzení zdravotního stavu stěžovatele. Je-li sepsání žádosti náročné i pro člověka zdravého s průměrným intelektem tak, že žádost sepisuje s občany OSSZ (viz bod [20] tohoto rozsudku), muselo to být pro stěžovatele s ohledem na jeho zdravotní stav a intelektuální úroveň velmi náročné. Byla zde proto dána vyšší pravděpodobnost, že stěžovatel nebyl schopen pochopit, co vše musí v žádosti uvést, a to i přes pomoc OSSZ při sepsání žádosti. Nadto stěžovatel mohl nabýt dojmu, že všechny informace stran dob pojištění již dříve sdělil lékaři OSSZ, a proto je není třeba znovu uvádět v žádosti, jestliže již těmito informacemi OSSZ jednou disponovala. Tomu by odpovídalo i to, že v záznamu o posouzení zdravotního stavu je jako předmět jednání uvedeno řízení o přechodu z pracovní neschopnosti podle § 94 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, které zahajuje OSSZ z úřední povinnosti, byť byl invalidní důchod stěžovateli následně přiznán v řízení o žádosti podle § 92 písm. a) téhož zákona.

[30] Byla-li proto v záznamu, který tvořil přílohu žádosti o důchod, uvedena jednoznačná informace o tom, že stěžovatel po vyučení studoval nástavbu, bylo na OSSZ, aby stěžovatele vyzvala podle § 12 písm. b) zákona o organizaci sociálního zabezpečení k tomu, aby studium na nástavbě blíže konkretizoval a odpovídajícím způsobem osvědčil. Současně jej měla v souladu s § 3 odst. 2 správního řádu z roku 1967 poučit tak, aby byl s ohledem na jeho zdravotní stav schopen pochopit, k čemu je vyzýván.

[31] Nejvyšší správní soud nesouhlasí s krajským soudem, že by OSSZ stěžovatele při sepsání žádosti řádně poučila o povinnosti uvést všechny rozhodné skutečnosti. Ve správním spise není založen protokol či úřední záznam o sepsání žádosti o důchod, ze kterého by tato skutečnost vyplývala. Stěžovatel podpisem na žádosti toliko prohlásil, že veškeré údaje učinil podle pravdy a že si je vědom toho, že nepravdivé údaje mohou přivodit odnětí neprávem získaného důchodu a vymáhání náhrady škody, případně i trestní stíhání. Z ničeho však nevyplývá, že by byl poučen o tom, jaké všechny náhradní doby pojištění je třeba v žádosti uvést.

[32] Protože OSSZ nevyzvala za shora popsaných skutkových okolností stěžovatele k tomu, aby studium na nástavbě blíže konkretizoval a osvědčil, a protože žalovaná v důsledku toho rozhodla na základě neúplně zjištěného skutkového stavu věci, byla porušena zásada materiální pravdy podle § 3 odst. 4 ve spojení s § 32 odst. 1 správního řádu z roku 1967. Plný invalidní důchod tak byl stěžovateli vyplácen v nižší částce, než v jaké mu náleží, a to v důsledku nesprávného postupu žalované ve smyslu § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Krajský soud proto měl rozhodnutí žalované zrušit a věc jí vrátit k dalšímu řízení. Jelikož tak neučinil, zatížil napadený rozsudek vadou nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky. Pro tuto vadu je třeba napadený rozsudek krajského soudu zrušit.

[33] Závěrem Nejvyšší správní soud dodává, že se v nyní projednávané věci nemohl zabývat tím, zda žalovaná v době rozhodování o žádosti měla k dispozici informaci

o základní vojenské službě stěžovatele. Důvodem žádosti o opravu výpočtu invalidního důchodu, na základě které žalovaná následně rozhodnutím ze dne 5. 10. 2018, čj. R-5. 10. 2018 – 429/780 130 3378, zvýšila stěžovateli invalidní důchod podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, totiž bylo pouze to, že žalovaná do doby pojištění nezapočítala stěžovateli rok studia (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).

IV. Závěr a náklady řízení

[34] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že je napadený rozsudek nezákonný, a proto jej zrušil. Jelikož by krajský soud vázán názorem Nejvyššího správního soudu mohl pouze žalobě vyhovět a vrátit věc žalované, rozhodl Nejvyšší správní soud současně o zrušení žalobou napadeného rozhodnutí žalované a věc vrátil žalované k dalšímu řízení [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. za přiměřeného použití § 78 odst. 4 s. ř. s]. V dalším řízení je žalovaná vázána právním názorem Nejvyššího správního soudu vyjádřeným v tomto rozsudku [§ 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.].

[35] V případě, že Nejvyšší správní soud zruší rozsudek krajského soudu a současně i rozhodnutí správního orgánu, je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Úspěch ve věci se posuzuje dle výsledku řízení před správními soudy. Výsledkem soudního přezkumu bylo zrušení rozhodnutí žalované, stěžovatel proto měl ve věci plný úspěch. V takovém případě je žalovaná povinna dle § 60 odst. 1 s. ř. s. nahradit stěžovateli náklady řízení před soudem.

[36] V řízení o žalobě stěžovateli žádné náklady nevznikly. Náklady řízení o kasační stížnosti tvoří odměna advokáta. Ta zahrnuje dva úkony právní služby spočívající v přípravě a převzetí zastoupení a sepsání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], a činí v dané věci 2 x 1 000 Kč [§ 7 bod 3. ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu], a paušální částku ve výši 300 Kč za každý úkon právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), tedy 2 x 300 Kč. Náklady řízení před Nejvyšším správním soudem tedy celkem představovaly 2 600 Kč. Tuto částku je žalovaná povinna stěžovateli zaplatit k rukám jeho zástupce do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 22. července 2022

Petr Mikeš
předseda senátu